

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԿՈՆԴԱԿԸ ՎԵՅ. Տ. Տ. ՎԱԶԳԵՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

Ուրախ է երուսաղէմի Սրբոց Յակօբեանց Միաբանութեան Պաշտօնաթերթը Սիոն, կարենալ զարդարելու իր ճակատը պատճէնովը Ամենայն Հայոց Հայրապետի անդրանիկ սրբատառ կոնդակին, որ անդամ մը ևս մեզի կը բերէ սրտառուչ ձայնը Ս. Էջմիածնի և Մայր Հայրենիքին, այսինքն խորհուրդը մեր եկեղեցիին և ժողովուրդին:

Եկեղեցւոյ ճշմարիտ Պետի և Հօրը ձայնն է ան, ի Սփիւռս աշխարհի տարածուած իր դաւակներուն, որուն մէջ Ս. Լուսաւորչէն մինչև մեր վերջին կաթողիկոս, իրարու յաջորդած հայրապետներու հոգիին աւաչն ու տրոփիւնն է որ կը լսուի կարծես, քաղցր և անպոտոր կշռոյթով մը:

Ոգի և հրաշք է ամբողջապէս Հայ եկեղեցին, հակառակ իր շուրջ և դէմ յարուցուած մահացու բոլոր իրադարձութիւններուն՝ ան կրցեր է պահել իր գոյութիւնը եւ հնչեցնել իր ձայնը, դարուց ի դարս, սերունդներու հոգիին մէջ: Այդ ձայնը, խոր ու թրթռուն, արևոտ ճամբայ մը լնչպէս, կ'երկարի ժամանակին ու միտքերու բոլոր փլուզումներուն մէջէն՝ դէպի խորհուրդով լեցուն մեր սրբաբաններն ու սիրտերը, կաթիլ կաթիլ ծաւալելով նեարդներէն ներս երկնակարօտ մարդերու, օծելու համար մեղքին բաւիղները, զունաւորելու ամպերը ցաւին, ըլլալու համար զերագոյն մխիթարութիւնը հազարներու տառապանքին ու երազին:

Նոյն այդ ոգին է, այդ ձայնն է որ կը սարսռայ նորէն այսօր, երիտասարդ ու չնորհազարդ Հայրապետի հոգիէն բխած սրբատառ կոնդակի տողերէն, որքան դաշն նոյնքան եւ աւելի թելադրական: Արժեցնելու համար այդ ձայնը անհրաժեշտ է լսել զայն, լռեցնելով մեր մէջ այն բոլոր խեղ և օտարոտի զղացումները, որոնք ամիսներէ ի վեր նոր տրամութեամբ մը կ'աղմկեն ահա մեր ազգային կեանքէն ներս, անիմաստ պայքարի և անհանդուրժողութեան ասղարէզ դարձնելով արտասահմանեան մեր գոյութիւնը:

Այդ նուիրական ձայնին հետ միասին, մեզի, Սփիւռքի կարգ մը հայաշատ կեդրոններու հայութեան, առիթը տրուեցաւ տեսնելու նաև զինքը և լսելու իր կենդանի ձայնը: Նորին Ս. Օծութիւնը իր խաղաղ, քաղցր և զգօն վերաբերմունքով զրաւեց անխտիր բոլորի սէրն ու յարգանքը: Մայր Աթոռոյ սրբութիւններէն, հայրենի կենսախայտութիւններէն, և մեր անցեալ ու ներկայ սխրագործութիւններէն, բոյրեր, զոյներ և ձայներ կը թրթռային իր խօսքերուն մէջ, տիրապետուած սուրբ և ազնուական հօր մը սրտագեղ սիրով:

Անիկա եկաւ նախ իր զաւակներու տեսութեան և անոնց նկատմամբ նուիրական պարտականութիւններով: Եկաւ իրրե խաղաղութեան առաքեալ, իր բարի շունչին ցօղը բերելու մեր խռովեալ կացութեան, ծաւալելով իր տարաշխարհիկ հոգիին խունկը: Անոնք որ լսեցին զինքը զգացին թէ հաւատարիմ կը մնան մեր պատմութեան եւ մեր եկեղեցւոյ դարաւոր խորհուրդին: Հեղահամբոյր Վեհին շեշտը չունէր երջանիկ օրերու մեր զահակներու ինքնարաւ և լայն շունչը, սակայն աննմանօրէն բարձր և զովելի էր իր սիրտը, վասնզի զիտնալով հանգերձ յուսահատեցուցիչ և մորմոքեցնող պայմանները անիկա փորձեց ընելու իր կարելին:

Քաջ հովուապետի մը վայելուչ անկեղծութեամբ կ'ընդունի իր պաշտօնին դժնդակ պայմանները, միւս կողմէն, լեցուն յոյսով և մեծ լաւատեսութեամբ, կը հաւատայ ապագային, նման մեր երանեալ և մեծ հայրապետներուն, որոնք ներկայի մշուշէն և տրտմութիւններէն անդին զիտցած են տեսնել և ակնկալել միշտ լուսաւոր դալիքը: Նորին Ս. Ռժութիւնը մարդարէական այդ տեսիլքով կը նայի մեր դալիքին, հակառակ մեր ժողովուրդի և եկեղեցւոյ բազմերես դժուարութիւններուն, քաղաքական ու տնտեսական հոգերուն, ներքին պառակտումներուն, կրօնական անտարբերութեան, ուր հոգևոր և բարոյական դործի մը յաջողութիւնը իրական հրաշքներու կը կարօտի: Ու համոզուած է ինք սակայն թէ պիտի կատարուի այդ հրաշքը թէ՛ Մայր Հայրենիքի սահմաններէն ներս և թէ՛ ի Սփիւռս աշխարհի ցրուած իր ժողովուրդին մէջ, եթէ ամէն հայ սիրէ Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցին՝ որ Մայրն է մեր հաւատքին և փրկարար ազգակը մեր ժողովուրդի գոյատևման:

Որքան իրաւ և հրահանգիչ են կոնգակին այս տողերը «Ըլանք արթուն, ըլանք արդար, ըլանք արի, և պահենք մեր Սուրբ Եկեղեցին՝ մեր լոյս հաւատքի վէմը, մեր հոգիներու փրկութեան ճանապարհը, մեր յուսոյ ամբողջը, մեր ազգի մայր դաստիարակը, մեր սիրոյ միութիւնը՝ անսասան, ամբողջ ու անխռով»:

«Ինչքան պիտի ըղձայինք, որ Մեր հայրապետական այս խղճի խօսքերը շարժէին սրտերը բոլոր անոնց, որոնց մտքերը անյոյս ու անել ճանապարհներու վրայ կը թափառին, և անոնց որոնք մինչև այսօր ալ, անջատեալ կը մնան Մայր եկեղեցիէն և Մայր Աթոռէն: Մենք, սիրով տողորուած, ջերմապէս պիտի ազօթենք հանապազ, որ Տէրը լուսաւորէ զանոնք և հարթէ հաշտութեան յաղթական ճամբան»:

«Թող մեր ձեռաց զործերը ըլան ուղիղ, որպէսզի Տէրը յաջողութեամբ պսակէ զանոնք: Եւ վաղը թող պայծառանայ մեր երկինքը, և արեւաշող առաւօտ թող իջնէ մեր լուսաբնակ նախնեաց դարաւոր Սուրբ Եկեղեցւոյն վրայ»:

Սփոփարար և իմաստուն է իր շեշտը, երբ կը թելադրէ որ իր հոգևոր զաւակները հայու վայել հպարտութեամբ, զիտակցին իրենց մեծ անցեալին և ջանան ամենուրեք բարձր պահել իրենց ազգին անունը, պարկեշտ և օրինապահ կենցաղավարութեամբ, իրենց ապրած երկիրներու և ժողովուրդներու հանդէպ, քաղաքացիական պարտականութեանց լրիւ կատարումով, իբրեւ պարկեշտ հպատակներ իրենց պատկանած երկիրներուն:

Որքան քաղցր և անվերապահ կը հնչեն իր բառերը երբ ան կը խօսի

Էջմիածնէն, մեր սիրելի Հայրենիքէն՝ որ դարմանած կարելի չափով իր վերջերը, ի վիճակի է այլևս իրագործման տանելու մեր ազգային դարաւոր ակնբերութիւններն ու երազները: Մեր ամենուս պարտքն է յարգանքով և սիրով ընդունել իր զոհար թելադրութիւնները, նորոգելով մեր սիրտերուն խորը մեր անհրաժարելի պարտականութեանց զգացումը հանդէպ Ս. Էջմիածնին: Մայր Աթոռոյ հոգևոր ու փրկարար դերը չէ դադրած, այսօր աւելի քան երբեք պէտք ունինք այդ տեսլացած՝ հոգիացած խորհրդանշանին, կարենալ վեր բռնելու համար մեր ընդարմացած հոգին և փշուր փշուր եղած ու արտասահմանի մշուշներուն և ջլատիչ ու մաշող ազդեցութիւններուն նետուած մարմինը: Էջմիածնի այժմու համեմատաբար անբարդաւած վիճակը պատճառ մը չէ որ անոր յղացքը աղօտի մեր մէջ:

Վերջ ամէն կարգի յոռետեսութեանց և մեր պատմութեան սրտառուչ խորհուրդը հերքող մոլոր ձգտումներուն: Հայ ժողովուրդը, մանաւանդ արտասահմանի իր օտարութեանը մէջ, տակաւին պէտք ունի իր հոգեկան լոյսը և ուղղութիւնը ընդունելու Էջմիածնէն, որ այսպէս ամենէն անշահախնդիր միջնորդը կը հանդիսանայ Մայր Հայրենիքի և Սփիւռքի միջև: Եւ որպէսզի այս դարաւոր կապը կարենայ ըլլալ սերտ և աննկատ, ինչպէս էր ան երէկ, անհրաժեշտ է որ ընդհանրական Հայրապետը, իրեն կրօնական գերագոյն ուղղիչ և աւանդապահ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ հաւատքին, դիմաւորուի անվերապահօրէն, յարգանքով ու սիրով, որպէսզի կարենայ ան իրեն վերին դատաւոր եկեղեցական ատեանին և հարցերուն, զանոնք նկատի առնել: Այս է, յընդհանուրն, Ամենայն Հայոց Հայրապետի դիրքը հանդէպ իր հոգևոր հօտին, եթէ չհաշուենք օրհնութեան և ձեռնադրութեան վերաբերեալ շնորհաբաշխութիւններն անշուշտ:

Վերոյիշեալներու բարւոք հսկողութեան և զործադրումին համար, նորին Ս. Օծութիւնը որեւէ ատենէ աւելի պէտք ունի այժմ Սփիւռքի բովանդակ հաշտութեան հաւատարմութեան, և մենք բոլորս ամէն ժամանակէ գերիվերոյ տատիճանով հարկադրուած պէտք է զգանք ինքզինքնիս կատարելու մեր պարտականութիւնը իր հանդէպ: Լուսաւորչի Աթոռը պէտք է միակ և անխախտ պատուանդանը ըլլայ ինչպէս մեր հաւատքին այնպէս ալ մեր սիրոյն: Միասնական այս անվերապահ մտածումին ու կեցուածքին մէջ է ոչ միայն մեր Եկեղեցւոյ զօրացումը՝ այլ նաև մեր ժողովուրդի ոյժն ու փրկութիւնը:

Երանի թէ մեր ժողովուրդի զոյութեան և զոյատեւման նախանձաւորները նոր և թերի ազգակներու ապաւինելու փոխարէն, զիտնային լսել այս առիթով Հայրապետի հոգեձայնին մէջէն պատգամը մեր աստուածարեալ նախնեաց, և ձայնը մեր պատմութեան: